

Radosti a smutky z umírání

Richard Sobotka

Není vítězství nad smrtí, nad smrtí prostě nelze zvítězit, smrt lze jen oddálit.

Jakákoliv zmínka o rakovině vyvolává zájem veřejnosti.

Zhoubné nádory, lidově označované slovem rakovina, jsou druhou nejčastější příčinou úmrtí v České republice.

Při psaní této knížky byly využity články z novin Svoboda: Nelze spoléhat na žádné zázraky, str. 4, ze dne 5. 5. 2001, autor neuveden; Medicína § Věda, Rakovinu dostane každý třetí Čech, autor Barbora Cihelková, Lidové noviny, 23. 4. 2014, str. 13–16.

Knížka byla napsána bez nároku na autorský honorář, jako dar na podporu léčby rakoviny.

Příspěť můžete i vy, a to zasláním jakékoliv částky na účet Ligy proti rakovině, jež byla vydavatelem tištěné verze této knihy, č. ú. 8888 88 8888/0300, nebo zasláním DMS na číslo 87 777 ve tvaru DMS KVET 30, DMS KVET 60 nebo DMS KVET 90 (podle toho, chcete-li věnovat 30, 60 nebo 90 Kč).

© Richard Sobotka 2015

Úvodem

Toto je můj příběh, i když jména jsou pozměněna nebo uváděna jen iniciálami. Usiloval jsem o jeho zaznamenání více než dvacet let, pořád jsem nevěděl, jak tu drsnou školu života, umírání a smrti, kterou chtě nechtě mnozí podstupujeme, jak ji uchopit. Teprve vlastní zkušenost mne popostrčila. I k té jsem se dostal náhodně. Na počátku byla poznámka obvodního lékaře, ale žádné strašení, podobně jako je výstražný nápis na krabičkách cigaret o rakovině, který beztak málokoho kouření odnaučí. Byla to poznámka o možnosti vyšetření prostaty, navíc se slevou. Náklady na rozbor krve nebyly příliš velké. Prostě taková hra. Cítil jsem se po všech stránkách zdravý. Občasný snížený průtok moči jsem přičítal věku. Z rozboru odebrané krve vyšlo najevo, že hodnota PSA nebyla až tak závratná, přesto lékař doporučil další vyšetření a následnou léčbu. Po jistém váhání jsem souhlasil – nakonec se musí pacient rozhodnout vždy sám, lékař může léčbu jen doporučit. Téměř po roce všelijakých procedur, o kterých jsem ani netušil, že je budu muset někdy podstoupit, jsem odbornému lékaři po úspěšném ukončení léčby položil otázku, jaká další omezení mne čekají. Žádná, byla jeho odpověď. Až pak, když jsem měl všechno za sebou, jsem si uvědomil, kolik lidí odborně vzdělaných, znalých problematiky a kvalifikovaných, včetně zdravotních sester, technického personálu, řidičů sanitek, lidí na dispečinku, navíc použití nesmírně drahé techniky, co všechno bylo uvedeno do chodu, aby zhoubná choroba byla u mne potlačena a navrácen kvalitní život mně, bezvýznamnému člověku. Vše záleželo na mnoha kvalifikovaných rozhodnutích lékařů a odborných pracovníků, na jejich znalostech a umění v oboru medicíny a také na schopnosti zvládnout složité přístroje. V první řadě ovšem záleželo na mém souhlasu. Teprve pak se mohla rozeběhnout složitá mašinérie, jíž jsem se stal na několik měsíců součástí, aby mi po ukončení byla dána možnost prožít řadu dalších let kvalitního života. Na počátku té hry na život, na umírání a smrt byla hra na prevenci. A v závěru konstatování, že mé rozhodnutí vše podstoupit, učiněné téměř před rokem, bylo správné. V té neskutečné mašinérii života, umírání a smrti by se měl najít zlomek času na poděkování – takže: Díky!

R. S.

Autor byl za tuto knihu v září roku 2016 oceněn
Klubem autorů literatury faktu
a Asociací organizací spisovatelů Slovenska

Mezinárodní zvláštní cenou Egona Ervína Kische

SPRÁVA ODKAZU EGONA ERVÍNA KISCHE
MĚSTO LITERATURY FAKTU LETOHRAD
A
ASOCIACE ORGANIZACÍ SPISOVATELŮ SLOVENSKA
UDĚLUIJÍ

**MEZINÁRODNÍ
ZVLÁŠTNÍ CENU
EGONA ERVÍNA KISCHE**

Richardu SOBOTKOVI

ZA KNIHU
Radosti a smutky z umírání
vydanou Ligou proti rakovině Praha v roce 2015

Karel Richter
KAREL RICHTER
PŘEDSEDA FOROTY

Jozef Leikert
JOZEF LEIKERT
ASOCIACE ORGANIZACÍ
SPISOVATELŮ SLOVENSKA

Miroslav Kucera
MIROSLAV KUČERA
SPRÁVCE ODKAZU
E. E. KISCHE

Petr Fiala
PETR FIALA
STAROSTA MĚSTA
LETOHRAD

*V Letohradě,
město literatury faktu
dne 21. září 2016*

Pozdní den pokročilého podzimu se nečekaně vydařil. Zářivý čas, jako by měly teprve přiletět vlaštovky, měl Václav pocit. Za jeho dětství pravidelně hnízdily ve starém domě, okénko do podsínku bylo vždy otevřené, vybudovaly hnízdo na kulaté lampě elektrického světla, hned u dveří chléva. Celé léto byl chlív pokaždé plný much, které tučnely olizováním kravského potu a cizopasením na jejich krvi. Lidé vlaštovkám nepřekáželi. Frnkly pokaždé kolem hlavy, při sezení na vejcích zvědavě přihlížely dění, když hospodář vyváděl kravku ze chléva nebo ji po práci a pastvě na poli zase ustájil. Nějaký čas krmily vlaštovky mladé na hnízdě, pak se ještě den dva tři s nimi na hnízdo vracely a to už se začínaly houfovat na drátech elektrického vedení a o týden dva chytily do křídel vítr, který je odnesl prezimovat do dalekých jižních krajů. Příští jaro se vracely znovu, pamatovaly si, kde mají domov. Tu dobu dávno odnesl větrný čas, kravku ze chléva, starou chalupu, stodolu i věrné vlaštovky. Václav pohlédl přes okno do zářivého dne. Vždyť je podzim, kde by teď přilétaly vlaštovky!

Byla to jen taková rodinná slavnost. Zlatá svatba. Nic velkého, jen nejbližší, syn, snacha a dvě vnučky. Jako zlatý hřeb přinesli velký dort v podobě srdce s číslicí padesát uprostřed. Zlaté děti! Pošťuchovali se navzájem, bylo přáníčko, padly i nějaké vtípky. To patří k věci. Přesto bylo znát, všichni čekali na okamžik, kdy se do dortu vnoří veliký nůž a rozkrájí ho na kousky a ty poputují přes malé hubinky rovnou do kotle žaludku. Nakonec zůstala jen ta padesátka, ale i ta časem zvětrala a podlehla kterémusi mlsnému jazýčku. Tak to má být, každou dobrotu je třeba náležitě využít. Pak už jen seděli, srkali kávičku. Vyprávěli. Krásný čas! Každé takové chvíle si je třeba užít. Není jich v životě příliš a teprve po mnoha letech si člověk uvědomí, jak jsou vzácné.

„Kdo jde hrát blechy?“ zeptal se Lukáš a stavěl na koberec miskou a vytřepal barevná kolečka, která se měla luskáním dopravit do některého z rozdílně hodnocených oddělení misky.

Žádnému se nechtělo. Nakonec přiklekl na koberec Václav a přidala se Verunka. Blechy skákaly, jak se jim zachtělo, dvakrát zvítězil Lukáš, jednou Verunka. Václav vždy poslední, zřejmě už měl své štěstí vyčerpané.

Žádný se nezeptal, přesto všichni mysleli na totéž. Počátkem roku nabídl ošetřující lékař Václavovi vyšetření prostaty pomocí krevních testů. „Je to jen prevence,“ řekl. Václav se cítil zdravý ve všech okolnostech. Bral sice nějaké medikamenty na krevní tlak a další na snížení hladiny cholesterolu, ale byl to pro něho jen jakýsi folklór. Tablety sice užíval, ale jejich názvy pravidelně zapomínal, takže při každém dalším vyšetření odkázal lékaře na lékařskou zprávu. Tvrdil, že je zdravý a je schopen bez vady, což mu lékař na interně rád

potvrdil, protože na svůj věk byl fyzicky skutečně v dobré kondici. Bavili se o horách, rozhlednách, turistice a kam mají toho roku namířeno, na který beskydský vrchol. Lékař internista mezi řečí poznamenal jaksi na okraj, že při Václavově věku by se divil, že by neměl drobný problém i s prostatou. A potěšila ho informace, že už má Václav termín k vyšetření na urologii, protože při krevním testu bylo zjištěno zvýšené PSA, což samozřejmě Václav netušil, co znamená.

Václav z principu věřil lékařům. Byli dobří i špatní, ale žádný nemínil pacienta úmyslně poškodit. Dokázali k léčbě použít všech získaných vědomostí a praktických zkušeností a také techniky, kterou měli v tu kterou dobu k dispozici. Ve dvanácti letech se Václavovi zbožila klenba u obou chodidel, práce v zemědělství byla těžká a nikdo se neohlížel, že je teprve kluk. Strašně bolesti mu téměř znemožnily chůzi. V roce 1947 se ho ujali lékaři v Olomouci. Kdykoliv později si na ten zážitek vzpomněl, vždy užasl nad jejich umem a odvahou provést v tehdejších primitivních podmínkách tak složitou operaci. Pod narkózou chloroformem uštípli pod kolenem kost a tou podepřeli klenbu. Odvedli dokonalou práci. Václav později prochodil všechna naše i slovenská pohoří, nedostal žádnou úlevu při dvouleté vojenské službě a nehledal úlevu ani při těžké práci doma nebo v továrně. Až mnohem později se dozvěděl, co bylo v nemocnici důvodem rozruchu, když na chodbě teprve čekal na přijetí. Kterýsi z lékařů křikl: „Na sál!“ Tehdy se narkóza podávala chloroformem a někdy byl problém odhadnout dávkování. Toho člověka na operačním stole tenkrát zachránili.

A jindy, když měl Václav potíže s ledvinami, ale nevěděl, co je příčinou bolestí, které ho nutily chodit ohnutý jako klika od dveří. Co chvíli se u jeho lůžka zastavil lékař, i mimo službu, odpoledne, večer, v noci a také o víkend. Hledali příčinu. I pomocí cystoskopie. Patrně ji našli. Zřejmě zánět. Zavedli cévku, dávkovali v pravidelných intervalech antibiotika. Problém odezněl. Pak zase měla problém mladá zdravotní sestřička, která raději Václava požádala, jestli by si nemohl zavedenou cévku odstranit sám.

I tady se situace změnila. Stydlivost už není na místě. Pacient se svým způsobem stal materiálem. Důvěru k lékařům Václav neztratil. A pokud si s nějakým nachlazením nebo drobností nedokázal poradit sám, rozhodně se nemínil obracet na přírodní léčitele, kteří v některých ohledech připomínali šarlatány.

Bylo třeba zvyknout si na to, že je tělo jistý druh materiálu. Krev a moč že jsou tekutiny, které leccos vypoví o stavu pacientova zdraví či nemoci.

Sestřička z urologické ordinace měla v telefonu neosobní hlas, když vysvětlovala, že vyšetření prostaty se děje přes tlusté střevo. Václavovo tělo až dosud fungovalo jaksi samo od sebe, o funkci a položení některých vnitřních orgánů

měl jen mlhavé povědomí. Co u všech rohatých ta prostata vlastně je? Moč ve zkumavce přinesl podle pokynů: neodebírat hned ze začátku močení, ale střední proud. Pak zaškrtoval v dotazníku, jak často v noci kvůli močení vstává, jestli je průtok slabý, nebo normální. Pak ještě vyšetření krve. Při odběru krve vtípkoval se sestřičkami, jestli budou mít plán odběru pro ten den splněný nebo překročený, když je čekárna plná pacientů. Rozhodně nečekal ztrátu intimity do té míry, že bude muset stáhnout trenýrky, předklonit se a lékař prozkoumá prostatu (pro Krista, co to vlastně je a k čemu to slouží?) prstem v jemné gumové rukavici skutečně přes konečník, jak předpověděla sestřička, a zároveň alespoň letmo vyšetří stav genitálií.

Nějaký čas trvalo vyrovnat se sám pro sebe se ztrátou intimity a uvědomit si, že tělo je materiál, kterému někteří lidé rozumí. Primář si zachoval neosobní výraz, když psal na počítači zprávu o nálezů a sdělil, že by odebrali nějaké vzorky a pro jistotu dali slabou ozářku. Když Václav oponoval, že se cítí být celkem v pořádku a zdravý, lékař prostě poznamenal do lékařské zprávy: „Pacient není tomu nakloněn.“ Pro jistotu ještě vyšetření na sonografii. Sono znamenalo, že je prostata nestabilní. Co to znamenalo, Václav netušil. Vtípkoval s lékařem na sonografii a vůbec si nepřipouštěl, že by mohlo jít o závažnější problém. Při předání zprávy svému lékaři Václav argumentoval: „Hovořili se mnou o problému, jako bychom spolu seděli během studií v jedné lavici!“ Praktický lékař obrátil nález a na zadní stranu propiskou načrtl prostatu a do každé části do ní zaznamenal tři malé křížky. Znamenalo to, že přes konečník a tlusté střevo odeberou z prostaty po třech vzorcích, provádí se ambulantně, vzorky pošlou na rozbor. Výsledek potvrdí nebo vyvrátí nález a podle toho bude určen způsob léčby. Nález? Jaký nález? Prostě – zhoubný nádor, čili rakovinu. Po infarktu a rakovině tlustého střeva je rakovina prostaty nejčastější příčinou úmrtí. Václava lehce zamrazilo na páteři.

Mladý lékař při další kontrole na urologii naléhal nastoupit na ambulantní odebrání vzorků co nejdříve, ještě před Vánocemi. Václav měl prosinec zcela zaplněný, nějaké akce v Městské knihovně, práce pro noviny, pak také korektury. Nejdřív v lednu, řekl. Mladý lékař nekompromisně zaznamenal leden do lékařské zprávy s tím, že sestra na příjmu stanoví datum nástupu, kterému bude předcházet předoperační vyšetření. Sestra ještě neměla rozpis na leden, bylo třeba přijet v prosinci znovu. Dostavil se. Bylo určeno datum na biopsii na začátek ledna. A ještě v prosinci prodělat předoperační vyšetření: krev – jak to vypadá s plněním plánu?, a moč – co jste přinesl, není k ničemu, to musí být ve sterilní ampuli. Nikdo se nedivil, nikdo se neohlížel, všichni v čekárně byli na tom stejně, jedni na tu a další na jinou chorobu. Ale proč Václav, nic mu není a vlastně se podvoluje jen jakémusi nátlaku či rozmaru lékařů. Odevzdal tekutiny a vrátil se domů autobusem. Později večer telefon: „Vy jste nám utekl!“

Jak to, podivil se Václav. „Ještě vás musí na předoperačním prohlédnout lékař. Jak to uděláme? Zítra to nejde, takže pozítří.“

Pozítří sestřička z urologie zírala na Václava nechápavě. Pak oběma došlo, že vešel do nesprávných dveří, že předoperační vyšetření musí završit lékař na příjmu. Pokorně se vrátil ke sběračkám tekutin. „Nikdo neřekl kam jít ještě...“, vysvětloval. Lékař jako chlapec navštěvoval stejný lyžařský oddíl. Povyprávěli o starých časech a lékař při tom provedl nutné vyšetření a zároveň vysvětloval. „Biopsie – jde o banální záležitost. Jeden den odeberou vzorky, příští den po vizitě vás propustí domů.“

No sláva! Vánoce toho roku byly docela příjemné.

Jakmile jednoho zachytí soukolí nějaké mašinérie, pak už prakticky není cesty ven.

Měsíc leden.

Dva recepty čekaly na stole. Jeden na antibiotika: začít brát den před nástupem do nemocnice. A dvě ampule projímadla, jednu aplikovat do konečníku večer a druhou ráno před operací. „Hlavně důkladně protřepat, ať se tekutina napění,“ upozornila lékárnice. „Nevečeřet, nesnídat.“

Pacient novocián se při nástupu do nemocnice pozná docela snadno. V ruce brašnu s pyžamem, trepkami, případně i s županem a s hygienickými potřebami. A s léky. Ve tváři neurčitý výraz, nejistota a obava.

První úkol zněl najít centrální šatnu. Václav prošel až k výtahu na konci chodby, dál nevěděl, kterou chodbou či schodištěm. Ochotná zdravotnice ho nasměrovala dvacet metrů zpátky. Chvilí čekal, pak mohl dovnitř. Civilní oblečení na věšák, obsluha pořídila seznam, ještě podpis. „Nevzal jsem si župan, nemáte nějaký?“ Jeden v nemocniční skříni byl, dost ošklivý. „U výtahu stisknete čtyřku, nahoře hned naproti je urologické oddělení,“ informovala šatnářka.

Centrální šatna je zvláštní instituce. Dochází tam k téměř dokonalé proměně. Vejdeš jako pan XY, vyjdeš jako pacient. Trochu vyplašený. Nejistý.

Přivolaný výtah sjel dolů, dveře se automaticky otevřely. Říkala stisknout čtyřku? Dobře. Výtah zastavil, dveře se automaticky otevřely na opačné straně.

Ve čtvrtém podlaží byl docela jiný svět. Jaký? To se zatím nedalo ani odhadnout.

Známe to všichni, u doktorů to snad ani jinak nejde. Prostě čekat, až někdo zavolá. Pak v ordinaci – pacient musí být seznámen, co se s ním bude dít. Je to jeho tělo. Každý medicínský zákrok musí odsouhlasit a souhlas stvrdit podpi-

sem. Během ošetření totiž mohou nastat i komplikace nejrůznějšího charakteru. Takže čekání...

Leden by měl být bílý, sněhu po zadek a mráz, až brní v kostech. Tentokrát měla zima ve středu Evropy nějakou výjimku. Všude v okolních zemích sněhu, že neví, co s ním, kdežto v hornatých Beskydech se stěží objeví poprašek. Srnčí zvěř odmítá chodit do krmelců, dobře zásobených myslivci, raději paběrkuje na loukách sice starou, ale pořád zelenou travu.

Na nemocničním oddělení urologie právě rozvázeli po nemocničních pokojích snídani. Chodící pacienti se loudali po chodbě. V zákoutí chodby s chladničkou, televizorem a knihovničkou čekali dva noví. Toho druhého ubytovali hned, doprovázela ho totiž jeho žena, zaměstnankyně nemocnice. Pečovala o něho až dojemně. Měl protekci, ale ať! Uspíší chod věci o půl hodiny, o hodinu? Tak ať. Čas Václava nezajímal. Měl ho předem nalinkovaný až do sobotního dopoledne, kdy dostane ráno po vizitě propouštěcí glejt.

„Pan Veris?“ přisedla si jedna ze zdravotních sester. „Musíme počkat, až se uvolní lůžko. Zatím si vyplníme dotazník.“

Doptávala se na totéž, na co ošetřující lékař na urologii, pak také lékař při předoperačním vyšetření a o několik minut později i lékař na nemocničním oddělení. Následovalo prohmatání břicha, nohou, poklepání do ledvin, dýchat, nedýchat...

Konečně se našlo volné lůžko. Václav mohl vzít brašnu a vejít na pokoj číslo pět.

„Jste u nás poprvé?“ zeptala se zdravotní sestra.

„Ano.“

„Tady v rohu místnosti za těmito dveřmi je sprcha, záchod, umývadlo. A tohle je vaše lůžko.“

V pokoji byly celkem tři postele. Mezi nimi jen úzká ulička, akorát na průchod a na malý noční stolík. Postel u okna byla obsazena. Zbylé dvě už čistě povlečené.

„Dobrý den, jsem Václav Veris.“

Člověk na lůžku u okna se představil a Václav okamžitě jeho jméno zapomněl.

Dva propuštění byli mladí lidé. Jeden z nich ještě docela chlapec, chodil obkročmo, Václav si nedokázal vysvětlit proč. Už byli oblečení v civilu, čekali jen na propouštěcí listy.

V jednu chvíli zůstal Václav sám se starším propuštěncem. Ten mrkl k oknu na postel u okna. „Příplatil si za extra léčbu, že bude za tři dny hotový, já i bez připlácení už jdu domů a on tady ještě musí zůstat.“

Řešení tajenky se Václav dozvěděl, když dva propuštěnci definitivně odešli a zůstal sám s příplatitelem za extra službu na lůžku u okna.

„Ten mladý kluk měl distorzi varlete,“ oznamoval pacient od okna zasvěceně. „Ten starší a já hemeroidy. Oni to dělají tak, že je vytáhnou, podváží a tím ony odumřou. Nebo je vypalují lejzrem. To jsem si zaplatil, že půjdu na druhý den domů. A už jsem tady málem týden. Pořád krvácím.“

Sprchoval se co chvíli. Lékaři totiž zdůrazňovali hygienu. Bral prášky proti bolesti. Pořád krvácel.

V ten páteční den Václav podle pokynů nesnídal. Blížil se čas oběda, ale neměl hlad.

Dostavila se mladá hezká sestřička. „Zabandážujeme nohy,“ oznámila. Neptala se, prostě to oznámila a hned se dala do práce. „Napřed jednu nožku...“

„Proč vlastně?“

„To kvůli sraženinám. Teď druhou nožku.“

Jako by si nazul zimní podkolenky.

Ještě před obědem přinesla druhá zdravotní sestra pilulku a ať ji zapije.

„To je takový oblbovák,“ informovala postel u okna. „Příprava na usnutí.“

Václav se necítil být mátožný. Ale když přijel zdravotní bratr s vozíkem, docela příjemně se mu na něm leželo. Zdravotník zkoušel přivolat výtah, ten pořád nejel, tak musel chudák Václava vytlačit šikminou do mezipatra.

Další zastávka byl předpokoj operačního sálu. Tam se mihl lékař, který mu prováděl předoperační vyšetření a se kterým si povídal o lyžování. „Střídáme se tady,“ řekl a usmál se.

Na operačním sále ho zdravotní bratr přešoupl na vedlejší pojízdné lůžko. Spodní díl pyžama už byl dole.

Přišla zdravotní sestra, přikryla Václava nějakými plachtami. Vzala mu pravou ruku a napíchla do vystouplé cévky kanylu. „Teď pojedeme na sál,“ řekla. Jak zvláště všechno vypadá z nemocničního vozíku. Na operačním stole přikrytý plachtami nikoho Václav neviděl, jen hlasy slyšel. A pokyny zdravotní sestry. „Teď se obraťte na pravý bok. Ještě. Trochu víc vyšpulte zadek. To stačí.“

Takové pokyny!

„To bude rychlé,“ zaslechl.

„Teď vám dám na prst kontakt, kvůli kontrole tepu.“

To ještě cítil.

Pak už šel svět svou pěšinou.

Když Václav znovu otevřel oči, ležel na vozíku a rozhlížel se po předoperační místnosti. Zvláštní, všechno je z nemocničního vozíku jiné.

„Jak se cítíte?“ zeptala se ho zdravotní sestra.

„Dobře.“

Netušil, kolik času zatím uběhlo. Ani nevěděl, že spal. Jako by se z předsálí operačního sálu nehnul.

Jen ta kanyla zůstala na hřbetu dlaně pravé ruky, to kdyby jí bylo ještě zapotřebí. Zdravotní sestra ji přelepila náplastí, aby se nevytrhla. I tak trochu překážela.

Zdravotník měl s odvozem šikminou chodby do nižšího mezipatra snadnou práci. Pomohl na postel. Václav si natáhl kalhoty od pyžama. Necítil se unavený, i tak raději zůstal ležet.

„Co s obědem?“ nahlédla obědová služba.

„Tři hodiny nemá jíst,“ oznámil zdravotník.

Takže bylo něco po dvanácté, kdy operace proběhla, měl Václav jistotu. Hlad necítil. Přetáhl si přikrývku přes hlavu a pokusil se usnout.

Pacient od okna hlásil: „Jdu si na kafe a pak zakouřit na dvůr, uvnitř budovy se nesmí.“ A dodal. „Kdybyste měl chuť na kafe, tak rozhodně ne z automatu, to se nedá pít. Nahoře v mezipatře je kantýna, tam mají obstojné kafe.“

Ještě dřív, než odešel, přišly dvě sestřičky a volnou postel odtáhly na jiný pokoj, na ženský, kde jim chyběla. Po zbytek dne pak všichni příchozí s údivem poznamenávali: „Vám sebrali jednu postel.“ Stravovací sestra, uklízečka, sestra s měřením teploty, každý, kdo na pokoj číslo pět vkročil. Prostě jednu postel sebrali a odvezli ji jinam.

Odpoledne přinesla jedna zdravotní sestra asi litrovou plastovou nádobu. „Do toho budete čurat. Necháte ji stát na policičce nad záchodem,“ sdělila Václavovi a položila nádobu na určené místo. Večer ji při vizitě ukázala lékaři, ten posoudil obsah krve v moči. Nádoba mohla být vylita. Ráno se procedura opakovala. Výsledek byl zřejmě uspokojivý, ale krev v moči se pak objevovala ještě celý následující týden.

Po třetí hodině odpoledne nakoukla do pokoje rozvažička jídla. „Máte tady oběd.“

Václav hlad neměl, váhal co dělat. Je pravda, že naposledy jedl předešlého dne v poledne.

„Chcete ho?“ zeptala se rozvažička jídla. „Nebo to mám odvézt?“

Přece se rozhodl, že si vezme. I když věděl, že nemocniční večeře se podávají už zkraje podvečera. Byla čočka, krajíček chleba, okurek, párek. Vše oschlé a studené, jak to na Václava čekalo od oběda. Ale pojedl s chutí.

Večeře přišla skutečně brzy. Václav se cítil zasycený. I tak se propláchnuté

vnitřnosti zaplnily až za několik dnů a na velkou šel až po čtyřech nebo pěti dnech.

Měl knížku na čtení a kromě chvil, kdy diskutoval s postelí u okna o všem možném, politika, ekonomika, náboženství, četl. A četba vyšla tak dobře, že následujícího dne ráno do opožděné vizity právě dočetl poslední stránku.

V pátek večer televize. Do zákoutí na chodbě s chladničkou a knihovničkou přišly na seriál před zprávami čtyři babky, na zprávy odešly zpátky na pokoj a vystřídali je chlapi. Po zprávách se do televizního kouta přišouraly dvě babky na další seriál a zůstaly osamoceny. Zřejmě na obrazovce neběželo to, co očekávaly, přístroj osířel, pak ho někdo z personálu vypnul.

Noc v nemocnici bývá různá. Václav spal dobře. Jen kdyby ta postel u okna tak příšerně nevrzala. Při každém pootočení, při každém pohybu zburcovala na pokoji vše živé. Mráкотné probuzení trvalo vždy jen krátce, pak se znovu přihlásil spánek.

Sobota ráno. Osobní hygiena. Snídaně. Čekání na vizitu. Propuštění budou z pokoje číslo pět oba pacienti. Inženýr ekonom z postele u okna a také Václav.

Osmá hodina. Čekání na vizitu. Měla přijít před osmou. Kdo by se hrnul o víkend do práce? Pacienti nemají kam utéct, bez propouštěcí zprávy už vůbec.

Po osmé hodině vjíždí na pokoj sestra s vozíkem, za ní lékař. Prohlíží si chorobopis pacienta od okna. „Dnes ráno už bez krvácení,“ hlásí inženýr ekonom z lůžka od okna. „Podíváme se na to,“ rozhodne lékař. Pacient od okna uléhá na lůžko, spodní díl pyžama jde dolů. Lékař si navléká gumové rukavice. Chvilí si soustředěně prohlíží výstupní otvor. „Je to dobré,“ řekne. „Hlavně nezapomínejte na hygienu.“ Pacient od okna si může jít do centrální šatny v přízemí pro oblečení, a jakmile dostane propouštěcí zprávu, může nemocnici opustit. Hned také volá pomocí mobilního telefonu ženě. „Asi tak za půl hodiny,“ říká. Ještě před vizitou telefonovala ona jemu, teď má jistotu, že může přijít.

Sestra i lékař pokoj číslo pět opustili, aniž by si Václava na druhé posteli všimli. Rozpačité pohlíží na šťastnějšího pacienta z lůžka od okna.

„Já spadám pod chirurgii, kdežto vy pod urologii,“ vysvětluje postel u okna. „To jsou samostatná oddělení, akorát využívají stejných pokojů.“

Telefonoval syn Lukáš. „Mám už přijet?“ Žena Jana ho zřejmě informovala o stavu věci a požádala o dopravu z nemocnice domů. Václav měl vypsány všechny víkendové autobusové a také vlakové spoje, nebyl problém využít jednoho nebo druhého, i když to znamenalo půl hodiny cesty na to či ono nádraží.

„Nejsem ještě po vizitě,“ řekl Václav. „Hned pak zavolám.“

Bylo příjemné, že někdo na něho myslí.

„Určitě dej vědět,“ řekl Lukáš. „Jsem doma, nemám nic na práci. Za deset minut jsem u nemocnice.“

Vizita číslo dvě přišla až po deváté. Kontrola krve v moči – v pořádku. Teplota normální. Obtíže žádné.

„Ještě vystavíme propouštěcí zprávu,“ řekl lékař. „Být v klidu, nenamáhat se, neprochladnout. Kontrola za tři týdny v urologické ordinaci, to přijdou výsledky.“

Jen co vizita opustila pokoj, vešla žena v bílém. „Vyzvedněte si v centrální šatně oblečení a hned pak uvolněte pokoj. Musím do desáté vyměnit ložní prádlo.“

K tomu nebylo co dodat.

Pacient z postele u okna šel na kávičku, než pro něho jeho žena přijede. Takže se minuli a ani se ti dva z pokoje číslo pět nerozloučili. Cestou z budovy na parkoviště oznámil Václav synovi, že už je hotov.

Ranní mlha se rozpustila, vystřídal ji slunečně jiskřivý den té podivné zimy bez sněhu. Jiné roky osmnáctého ledna mrzne, až praští, sníh, všichni šoféři nadávají na silničáře, že neprohrnuli, neposolili...

Hovořili cestou o všeličems a těšili se pěkným dnem.

Kolik podobných chvil ještě spolu prožijí? Určitě hodně, byl Václav přesvědčený. Jedná se u biopsie přece jen o zkušební vzorky. Výsledek může být právě tak dobrý jako špatný, není žádný důvod propadat panice.

„Doma si půjdu na chvíli lehnout,“ řekl Václav. „Co ty?“

„Podíváme se někde v okolí na hory, když je tak hezky.“

Václav pocítil osten jisté nespravedlnosti. Za jiných okolností by prožil na horách celý víkend.

Syn Lukáš se dlouho nezdržel. Ve dveřích se ohlédl. Pokývli si a trochu se pousmáli, ale byl to plachý úsměv, jako by si nebyli jisti, zda je právě v té chvíli na místě.

Všecko způsobilo zatracené PSA. Původně poněkud vyšší hodnota poklesla za poslední měsíc na hodnotu PSA 6,94.

Při návštěvě výstavy se Václav potkal se známým z fabriky, kde před lety oba pracovali.

„Hranice znepokojení je přibližně PSA 2,5,“ uvedl známý, znalý problému. „To už lékaři uvažují o léčbě. Jan F., určitě jsi ho znal, měl dokonce PSA 100! Teď to má tak, že vždycky za nějaký čas přijde do nemocnice, má známého primáře, ten mu píchne injekci a zase nějaký čas funguje.“

Propouštěcí zpráva z 18. 1. 2014

Pacient přijat k TRUS a k biopsii, měl elevované PSA. Hmotnost 80 kg, výška 180 cm, plocha těla 2 m čtvereční. Nachlazen není. Vyšetření příjmu: pacient lucidní, orientován, klidově eupnoický.

Operace, 17. 1. 2014 11:00, Urologické oddělení – operační sál: TRUS + biopsie prostaty. Po výkonu je stav uspokojivý, bez makroskopické hematurie, pacient je afebrilní, bez enterorhagie. Mikce je spontánní, bez dysurií, Proto v celkově dobrém stavu dimise.

Klidový režim 2–3 dny, tekutiny, neprochladnout. Kontrola na urol. amb. dne 4. 2. 2014 pro výsledek histologie, při potížích kontrola dle potřeby. Do 3 prac. dnů kontrola u svého oš. lékaře.

Ambulantní zpráva ze 4. 2. 2014 byla konkrétnější.

Uváděla, že dominuje obraz adenomatózní hyperplazie s okrsky atrofie a sporadických LG PIN vpravo, suspektní ložiska vlevo a v apexu posíláme ke konzultaci s IHC došetřením a definitivní dg. pošleme dodatečně. Prosím o konzultaci suspektivních ložisek v blocích E, H, CH s IHC došetřením, děkuji.

K tomu se primář patologie Nový Jičín vyjádřil: V poskytnutých materiálech nacházíme v prostatické tkáni punkčních válečků drobná ložiska atypických žlázek s nukleární pleomorfií a nápadnými nukleoly, v okolí žlázek desmoplasie.

Diagnózy: C61 Zhoubný novotvar předstojné žlázy – prostaty. N40 Zbyteční prostaty – hyperplasia prostatica.

Poznámka: Pacient byl seznámen se svým zdravotním stavem, s navrhovaným způsobem léčby, všemu rozumí a s ošetřením souhlasí.

Ošetřující lékař pročetl výsledky vyšetření tak lehce, jako by četl literaturu lehčího rázu. Když po půl minutě zvedl oči, upozornil Václav: „Hodnota PSA za poslední měsíc poklesla.“

„Je pořád ještě dost vysoká,“ řekl ošetřující lékař. „Víte, jsme ve světovém měřítku na čele při výskytu rakoviny tlustého střeva, srdečního infarktu a rakoviny prostaty.“

„Vůbec si nedokážu představit, o čem je vlastně řeč,“ přiznal se Václav. „Pan primář se mnou mluví o problému, jako bych s ním seděl v lavici vysoké školy, kde se vyučuje medicína.“

„Je několik metod, jak hodnotu PSA snížit,“ vysvětloval ošetřující lékař trpělivě. „Jednou z nich je ozařování problematického místa. Nebo třeba chirurgický zákrok. Dovedou stáhnout hodnotu PSA až na nulu.“

Co to k saku to PSA vlastně je? Co asi? Problém! Přesněji: PSA (Prostate Specific Antigen) – krevní test na specifický antigen prostaty jako test monitorování rakoviny prostaty.

Nezbývalo mnoho času na plané rozvahy.

Platný zůstal závěr ambulantní zprávy místní nemocnice ze dne 4. 2. 2014 08:42: Pacient byl seznámen se svým zdravotním stavem, s navrhovaným způsobem léčby, všemu rozumí a s ošetřením souhlasí.

Toho dne 4. 2. 2014 08:42 bylo možné ještě všechno zastavit. Prostě prohlásit, že Václav celkem žádné vážné zdravotní problémy nemá, vzhledem ke svému věku se cítí dobře, že s navrhovaným způsobem léčby nesouhlasí.

Prostě to neřekl.

Zdravotní sestra v předpokoji urologické ambulance bez velkého váhání vyfukala do mobilního telefonu jakési číslo. Hned pak se obrátila na Václava: „V pondělí 10. února se hlase v nemocnici Nový Jičín na oddělení radioterapie.“

„Kde to tam je?“

„Nevím přesně,“ odpověděla zdravotní sestra. „Nemocnice je někde na kopečku a radioterapie je přímo v areálu.“

Václav měl necelý týden na prostudování jízdních řádů, zjištění polohy nemocnice na internetu, kudy tam a kde tam.

Hlavní bylo zjištění, že problém je a že je třeba ho řešit.

Nejhlavnější ovšem byl fakt, že šlo o rakovinu.

Podružnější, proč právě on, nikomu neublížil, nic neukradl, vše, co měl, si pořídil vlastní prací a vlastníma rukama – tak proč právě on?

Zatraceně!

Musel si přikrýt dlaní oči, aby potlačil vlnu lítosti nad tou nespravedlností.

Proč právě v té chvíli si připomněl onen srpnový den roku 1948? Václav byl jako třináctiletý klučina malý a válečnými útrapami vychrtlý. Takový střízlík. Pokud se chtěl povořit na otcově kole, pak jedině pod štanglí. Na kole jezdil otec do práce, byl zedníkem, bicykl byl železný, těžký. Václav už si nevpomene, kdo tenkrát přinesl tu hroznou zprávu. Byl teplý den, pozdní odpoledne, matka pracovala na poli až pod horami. Václav byl sám doma. Vyvezl otcův bicykl na cestu, několikrát se odrazil, provlékl tělo pod rámem a s bicyklem nakloněným na jednu stranu a tělem na druhou šlapal, co měl síly po hlavní cestě přes vesnici směrem k horám. Matku potkal v půli vzdálenosti na cestě proti nevzhlednému stavení Černochoů. Celý zadýchaný seskočil na hrubý povrch štětované silnice a vyhrkl: „Stařenka umřeli.“ Matka zůstala jako zasažená bleskem. Nejstarší dcera byla na svou matku, Vašíkovu stařenku, velmi připoutaná. Stařenka byla na nějaké operaci v nemocnici, právě tam osud sfoukl toho letního dne její plamínek. Bylo jí šedesát osm let. To byl v té době dosti vysoký věk, ale mohla ještě žít, byla matka přesvědčena. Staříček se dožil čtyřidevadesáti let. Vašík ho viděl na úmrtním loži. Propadlé líce, oči zapadlé.